

DAVVISÁMEGIELA GOALLOSSÁTNEGERUNDDAT

*“Mun ohppen **suoidnecámedettiin**, duddjodettiin, sálmmaid
lávllodettiin, nuohiti geasedettiin ja **heargevuojedettiin**.”*

Oulu universitehta
Giellagas-instituhtta
Kandidáhtadutkamuš
Čakža 2017
Davvisámegiella
Mira Rauhala

SISDOALLU

1. LÁIDEHUS	3
2. GERUNDA	4
2.1. Definišuvdna	4
2.2. Ráhkadeapmi	5
3. GOALLOSSÁNIID DEFINIŠUVDNA JA RÁHKADUS	8
4. DUTKANMATERIÁLA JA METODA	9
4.1. SIKOR teakstakorpus	9
4.2. Materiála čoaggin ja ráddjen	9
5. ANALYSA	14
5.1. Goallossátnegerunddaid morfologiija	14
5.2. Goallossátnegerunddaid semantihka	15
5.2.1. Goallossátnegerunddaid juogadeapmi	15
5.2.2. Áiggi goallossátnegerunddat	16
5.2.3. Báikki goallossátnegerunddat	18
5.2.4. Gaskaoami goallossátnegerunddat	20
5.2.5. Tema goallossátnegerunddat	21
5.2.6. Patientta goallossátnegerunddat	22
5.2.7. Goallossátnegerunddaid funkšuvnna	24
5.3. Konklusuvnnat	25
6. ČOAHKKÁIGEASSU	28
GÁLDOLISTU	29

ČUOVUS: DUTKANMATERIÁLA GOALLOSSÁTNEGERUNDACEALKAGAT

1. LÁIDEHUS

Dutkkan dán kandidáhtadutkamušas goallossátnegerunddaid, dego omd. *giddajodettiin* ja *skuvlaváccedettiin*. Dat eai leat dutkojuvvon ovdal muhto gal geavahuvvojit teavsttain. Áiggon dán dutkamušas čielggadit, mii goallossátnegerunda lea, makkár oasit dasa gullet ja leago dan funkšuvnna cealkagis seammalágan go dábálaš gerunddas. Dát dutkamuš doaibmá seammás dokumenterejupmin goallossátnegerunddain.

Dutkanmateriálan lean välljen UiT Norgga árkatalaš universitehta teakstakorpusa, mas lean ohcan materiála. Teakstakorpus lea buorre materiálagáldu danin go doppe leat iešgudetlágan teakstašlájat ja gáldut. Teakstakorpus lea UiT Norgga árkatalaš universitehta ja Norgga Sámedikki sámi teakstačoakkáldat, nu gohčoduvvon SIKOR. Ieš čujuhan dán dutkamušas SIKOR-teakstakorpusii namahusain 'teakstakorpus'.

Dán dutkamuša ráhkadusa lean plánen nu, ahte vuossu mitalan gerundda ja goallossániid birra sierra. Guorahalan mo dát ráhkaduvvojit ja mo dat doibmet. Dan maŋŋá gieđahallagoađán goallossátnegerunddaid, mat leat ráhkadusa dáfus gerundda ja goallossáni kombinašuvnnat. Iežan analysas deattuhan goallossátnegerunddaid semantihka ja leange juohkán materiála iešgudetlágan joavkkuide.

2. GERUNDA

2.1. Definišuvdna

Gerunda lea vearahápmi mainna muitaluvvo, mii dáhpáhuvvá seamma áigge go dáhpáhuvvá juoidá eará (Nielsen 1979). Gerunda vástida geavahusa dáfus advearbbaid (Sammallahti 2007: 53). Mikael Svonni (2015) fas meroštallá, ahte gerunda lea hápmi, mii buktá ovdan doaimma, mii dáhpáhuvvá seamma áigge go finihtta vearbba almmuhan dáhpáhus. Dá moadde ovdamearkka gerunddas (SIKOR 8.10.2017):

(1) *Váccedettiin lei gusto jo goikuge leamaš šaddan.*

(2) *Čearrehiid garvvašettiin olbmot dobbánit besiin.*

Nickel ja Sammallahti (2011) meroštallaba gerunda nu, ahte gerunda vástida adverbialacealkagiid konjunkšuvnnaiguin *go* dahje *dan botta go* ja dat govvida dáhpáhusa mii dáhpáhuvvá oktanaga muhtin eará dáhpáhusain. Nappo adverbialacealkagat sáhttet maid mearkkašit seamma go gerunda (Pope, Kirsten, & Máret Sára 2004: 77), ovdamearkka dihte:

(3) *Dál easkka lea áddjá geavahišgoahtán čalbmelásaid, go lea lohkamin.* (adv.)

(4) *Dál easkka lea áddjá geavahišgoahtán čalbmelásaid logadettiin.* (ger.)

Ylikoski (2002) lea goit iežas dutkamušas evttohan, ahte gerunda lea earáge go dušše guovtte seammaáigásaš dáhpáhusa muitaleaddji. Su dutkamušas gerunda gieđahallojuvvo konvearban, ja Nielsen (1926: 386) máinnašage, ahte gerunda muitala maiddái vuogi ja konkomitánssa.

Adverbialacealkagiid geavaheapmi sáhttá oidnot gerundda geavaheamis dahje das, ahte nubbi geavahuvvo eanet go nubbi. Nappo adverbialacealkagiin sáhttá garvit

gerundahámiid. Gerunda lea oalle girjjálaš hápmi ja danin adverbialacealkaga sáhtta orrut lunddoleabbo geavahit gerundda sajis hállangielas.

Gerundii sáhtta muhtin dáhpáhusain laktásit maiddái possessiivasuffiksa nappo oamastangeažus (Nielsen 1979: 386; Nickel & Sammallahti 2011: 266). Dát sáhtta dáhpáhuvvat dalle, go guktuin dáhpáhusain lea seamma subjeakta dahje vuogi adverbiala (Nickel 1990; Nielsen 1979; Nickel & Sammallahti 2011). Dá ovdamearkkat oamastangehčosiin gerundda oktavuodas (SIKOR 8.10.2017):

(5) *Olmmoš dárbbasa maiddái duorggaid ja dola, amas oađedettiinis galbmot jámas.*

(6) *Miesit leat fallon nu juolgájin, ahte ruohtadettiiniset orrot leamen eanet áimmus go eatnamis.*

2.2. Ráhkadeapmi

Gerundda ráhkadeapmi dáhpáhuvvá nu, ahte gerundda dovddaldat lasihuvvo vearbba máddagii. Gerundda dovddaldat lasihuvvo bárrastávvalvearbbaid heajosdási vearbamáddagii ja kontrákta- ja bárahisstávvalvearbbaid sátnemáddagii (Svonni 2015: 110). Nappo bárrastávval- ja kontráktavearbbaid leat oktasaš dovddaldagat ja bárahisstávvalvearbbaid lea fas sierra dovddaldat. Gerundda dovddaldagat leat dábálaččat bárrastávvalmáddagiin *-dettiin* dahje *-diin* ja bárahisstávvalmáddagiin fas *-ettiin* (Sammallahti 2007: 53).

Bárrastávvalvearbbaid maid infinitiivvas lea *-i(t)* dego *boahit* ja *-u(t)* dego *čuoarvut*, sáhtta nuppi dahje njealját stávvalis vokála oatnut $i > e$ ja $u > o$. Dás ovdamearkan *boađidettiin* → *boađedettiin* ja *čuoarvudettiin* → *čurvvodettiin*. (Pope, Kirsten, & Máret Sára 2004: 78.)

Gerundda dovddaldagain leat smávva erohusat giellaoahpaid, oahppogirjjiid ja terminologiagirjji gaskkas. Lean tabellii 1 čohkken iešguđege girjjiis gerundda dovddaldagaid. Dán tabellii lean välljen sihke dovddus giellaoahpaid, terminologiagirjji

ja vierrogielagiid oahppogirjjiid definišuvnnaid gerunddas go lean háliidan oaidnit, mo gerunda lea meroštallojuvvon iešgudege girjjis ja leatgo dain stuorra erohusat.

TABEALLA 1: Gerundda dovddaldagat giellaoahpain, oahppogirjjiin ja terminologiagirjjis

Giellaoahppa	Bárrastávval- ja kontráktavearbbat	Bárahisstávval-vearbbat
Nielsen, Konrad 1979	-deddiin	-
Davvin 4, 2001	-dettiin, -din	-
Pope, Kirsten, & Máret Sára 2004	-dettiin, -diin, -din	-ttiin
Sammallahti, Pekka 2007	-dettiin, -diin	-ettiin
Cealkke dearvvuodaid 4, 2008	-dettiin	-ettiin
Nickel & Sammallahti 2011	-dettiin, -diin, -din	-ettiin
Svonni, Mikael 2015	-dettiin	-ettiin

Sárggis muhtin giellaoahpaid dahje girjji buohta ii eisege dárkkut dan, ahte dovddaldat ii gávdnoše, muhto ovdamearkka dihte dan, ahte dat ii lean namuhuvvon giellaoahpas. Juohke giellaoahppa addá bárrastávval- ja kontráktavearbbaide dovddaldaga *-dettiin*. Dasa lassin Sammallahtis (2007) lea dáidda vearbbaide vel dovddaldat *-diin*. Pope, Kirsten & Máret Sára (2004) čálliba, ahte dovddaldagat *-diin* ja *-din* gávdnojit gal hállangielas muhto daid ii sáhte geavahit čálalaš gielas. Dát dovddaldagat eai gávdnon mu dutkanmateriálasge, danin go mu ohcanmálla teakstakorpusis ráddjii daid eret. Svonni (2015) ja Sammallahti (2007) addiba fas bárahisstávvalvearbbaide dovddaldaga *-ettiin*, go fas Pope, Kirsten, & Máret Sára (2004) meroštallamis dovddaldat livččii dušše *-ttiin*. Dán tabealla geahčadeami lean dahkan danin, vai boadášii ovdan dat, ahte gerunda lea čilgejuvvon dain giellaoahpain, oahppogirjjiin ja terminologiagirjjis vehá iešgudetláhkai. Giela oktilašvuoda dáfus ii leat buorre, ahte čálalaš giela njuolggadusat leat iešgudetláganat.

Giellaoahpain gávdnojit maid muhtin ruossalasvuodát. Nickel ja Sammallahti (2011) čálliba, ahte *leat*-vearbba ii leat gerundahápmi ja evttoheaba, ahte dan sajis sáhtášii geavahit *orrut*-vearbba. Svonni (2015) giellaoahpas lea goittotge geavahuvvon gerunda *leat*-vearbba oktavuodas, ja dat lea sojahuvvon ovdamearkan girjji lohkkiide. *Leat*-vearbba gerundahápmi lea Svonni giellaoahpas *leagedettiin* (Svonni 2015: 111). Teoriijas *leat*-vearbba sáhttá gal ráhkadit gerundahámi, muhto dasa ii leat dárbu, go jurddašit gerundda funkšuvnna.

3. GOALLOSSÁNIID DEFINIŠUVDNA JA RÁHKADUS

Goallossánit leat sámegeiela dutkojuvvon unnán, muhto giellaoahpaid mielde dat leat eanaš substantiivvat, muhto maiddái adjektiivvat ja vearbbatge leat ráhkaduvvon goallostemiin (Ijäs 2014: 11; Nielsen 1926–1929: 287–299; Nickel & Sammallahti 2011: 662–671). Ijása (2014) dieđuid mielde maiddái advearbbat, konjunkšuvnnat ja pronomenat sáhttet leat goallostuvvon guovtti sánis. Son lasiha, ahte muhtun lohkosánitge leat ráhkaduvvon goallostemiin.

Goallossánis leat guokte dahje eanet oasi. Goallossáni váldomearkkašupmi boahdá ovdan sáni mañimuš oasis, man gohčodit goallossáni vuodđooassin. Vuodđooassi maid mearrida sáni sátneluohká. Goallossáni mearussoassi gávdno fas vuodđooasi ovddabealde. (Svonni 2015: 123). Nickel (1990: 380) čállá, ahte goallossániid sáhtá juohkit omd. mearussoasi sátneluohká mielde. Eanaš sámegeiela goallossániin lea substantiivamearussoassi, mii lea nominatiivahámis. Goallossánis leat guokte iehčanas sáni, mat leat goallostuvvon oktii ja dat doibmet cealkagiin oktan sátnin. Goallosteampi lea hui dábálaš sátneráhkadanvuohki. (Čállinrávagirji 15.11.2017.)

Goallossániid oktavuodas sáhtá dáhpáhuvvat 'játnan'. Játnan mearkkaša dan, ahte jietnadat dahje jietnadagat jávket (Turi 1997: 64). Turi (1997) mielde játnan dáhpáhuvá nu, ahte go bárahisstávval ovttaidlogu genetiiva lea mearussoassin, de muhtun máttavokála jávká ja muhtun máttakonsonánttat nuppástuvvet fonologalaš njuolggadusaid mielde. Son lasiha, ahte maiddái bárrastávval sátnehámit sáhttet muhtin dihto goallostemiin játnat go dat leat mearussoassin. Turi (1997) namuha ovdamearkan goallossáni *sotnabeaivi*, man vuodđooassi *-beaivi* játna hápmái *beai-* go sátni *sotnabeaivi* šaddá mearussoassin eará goallossánis nugo omd. goallossánis *sotnabeaiskuvla*.

Sámegeiela jietnadeapmái gullá largo-allegro-molsašuddan. Dat dájvá earuha goallossáni mearussoasi vástideaddji iehčanas sánis. Largohámis oatnun ii dáhpáhuva go fas allegrohámis mearussoasi mañit stávvala vokála oatnu čuovvovaččat: $i > e$, $u > o$ ja $á > a$. (Ijäs 1995: 11-12.) Ovdamearkkat largo- ja allegrohámiin: *Ealgabivddidettiin* (largo), *dorskebivddidettiin* (allegro).

4. DUTKANMATERIÁLA JA METODA

4.1. SIKOR teakstakorpus

Dego láidehusas jo mitalin, lean dán dutkamušas ohcan dutkanmateriála UiT Norgga árktalaš universitehta teakstakorpusis. Teakstakorpus lea UiT Norgga árktalaš universitehta ja Norgga Sámedikki sámi teakstačoakkáldat. Teakstakorpus lea viiddis ja mánggabealat. Doppe gávdnojit teavsttat logi sierra čoakkáldagas, main golbma leat aviissat. Dát aviissat leat Ávvir, Min Áigi ja Áššu. Eará čoakkáldagain leat teavsttat ee. čáppagirjjálašvuodas, hálddahušlaš gálduin ja oskkoldagas.

Sánit olles teakstakorpusis gávdnojit 28,41 miljovna (SIKOR 13.11.2017). Dát sátnemearri orru hui ollu. Muhto jus dat veardiduvvo suomagielat seammalágan teakstakorpusii, mas leat fas 8,41 miljárdda sáni, de fuomášit man unnán sánit sámeagielat teakstakorpusis vel leat (Korp version 5.0 13.11.2017). Sámeagielat teakstakorpusis leat goit ollu buorre bealit, vaikko dat ii vuos nu viiddis leatge. Dat álkidahtta dutkamušaid bargama, eandalitge muge dutkamušas. Dat lea ain jo buoret materiálagáldu go fysalaš girjjit dákkár bargui, mas lean ohcan hui hárvanaš giellaoahpparáhkadusa. Ferte goittotge muitit, ahte mášen ii álo máhte analyseret riehta visot ja danin materiála ferte čorget bures ovdal dan geavaheami dutkamušas.

4.2. Materiála čoaggin ja ráddjen

Dán barggus lean geavahan teakstakorpusa *viiddiduvvon ohcan* -doaimma. Doppe ohcen materiála gova 1 málle mielde. Viiddiduvvon ohcamis válljejin sáni loahppan *ettiin-*gehčosa ja dasa lassin meroštallen, ahte sátneluohkká ii leat vearba, váikko duohtavuodas gerunda lea vearba. Dáinnalágiin prográmmain sáhtii gávdnat dáid vel dovdameahttun goallossátnegerunddaid.

Oktageardán ohcan Viiddiduvvon ohcan CQP ohcan Buhtastahttin

-

sátni

loahppa lea:

ettiin Aa

dahje

-

sátneluokká

ii leat

vearba

dahje

+
⚙️

GOVVA 1: Goallossátnegerundaid ohcanmálla teakstakorpusis

Dákkár metodain ohcen materiála teakstakorpusis ja heivvolaš cealkagat gávdnojedje oktiibuot 65. Dasa lassin manuála ohcanvugiin gávdnui okta goallossátnegerunda, mas lei oamastangeažus. Tabeallaide 2 ja 3 lean čohkken dieđuid das, galle goallossátnegerunda-ráhkadusa gávdnojedje guđege čoakkáldagas ja aviissas.

TABEALLA 2: Goallossátnegerunddat materiála čoakkáldagain

ČOAKKÁLDAT	
Newspapers (3)	43
Administrative texts	8
Science texts	6
Non-fiction texts	7
Fiction tets	0
Religion texts	0
Law texts	2
Oktiibuot	66

TABEALLA 3: Goallossátnegerunddat sierra aviissain

AVIISA	
Ávvir	13
Áššu	2
Min Áigi	28
Oktiibuot	43

Dáin tabeallain mii oaidnit, ahte goallossátnegerunda lea geavahuvvon eanemus aviissain, 43 geardde 66 dáhpusas. Jus de dutkat aviissaid sierra, de goallossátnegerunddat leat geavahuvvon eanemus Min Áigi -aviissas, 28 geardde 43 dáhpusas. Dán vuodul sáhtášii jurddašit, ahte dát ráhkadus livččii hui dábálaš ođasgielas. Ferte goit váldit vuhtii dan, ahte teakstakorpusa 28,41 miljovna sánis 13,72 miljovna sáni leat dušše aviissain. Nappo aviissat leat measta bealli olles korpusa čoakkáldagain sátnemearálaččat. Lihkká sáhtá maid jurddašit, ahte dákkár goallossátnegerunddat leat hui anolaččat ođasgielas. Dát danin, go goallossátnegerunddaiguin lea álki ráhkadit odđa produktiiva hámiid, maid čáli dárbbáša dáhpusaid govvemii.

Mu materiála ohcanmálla ráddjii eret oamastangehčosiid ja danin dat eai gávdnon mu materiálas. Dahken goit sierra ozu manuálalaččat oamastangehčosiid buohta. Dáinna

lágiin gávdnui dušše okta oamastangehčosa sisttisoalli goallossátnegerunda. Dán cealkaga lean maiddái rehkenastán mielde dutkanmateriálii.

(7) *Dát gáibida ahte sámi mánát ja nuorat šaddet doaibmi guovttegielagin dárogielas ja sáme gielas **skuvlaváccedettiineaset**. (Administrative texts)*

Mu materiála sánit ja cealkagat leat originála hámis ja lean divvon čállinmeattáhusaid dušše, jus goallossátnegerundahámis lea vuohttimis meattáhus. Čállinmeattáhusain omd. váillui akseanta *á* bajábealde dahje lei muhtin meattáhus sojahusas. Dáin sániin oinnii goit čielgasit, man sátnái dat čujuhedje ja danin lean háliidan váldit daid mielde iežan dutkamuššii. Materiálas gávdnojedje maiddái moadde eahpečielga cealkaga, main ii ádden goallossátnegerundda funkšuvnna ja daid lean de guođđán eret dutkamušas. Materiálas ledje maid moadde cealkaga, mat ledje čielgasit eahpedievaslaččat, dahje seamma cealkka lei guktii. Dáid lean maid čorgen eret materiálas. Maiddái goallosvearbbaid, dego omd. *bajásšaddat*, in leat váldán vuhtii danin go daid funkšuvdna lea seammalágan go dábalaš vearbain.

Dasa lassin lean vel ráddjen materiála nu, ahte lean guođđán eret buot eará goallossátnegerunddaid, main gerundahápmásaš vearbba ovddabealde mearusoassi ii leat nominatiivvas. Nappo lean guođđán iežan materiálas olggobeallái hámiid mat leat čuovvovaš hámis: *advearba + gerunda*, *genetiivahápmásaš substantiiva + gerunda* ja *illatiivahápmásaš substantiiva + gerunda*. Dán ráddjema lean dahkan danin go ovdal máinnašuvvon hámis spiehkaseaddji hámit sáhttet leat omd. čállinmeattáhusat. Čállinmeattáhusain oaivvildan dakkár meattáhusa, ahte gerundahápmásaš vearbba ovddabealde lea vajálduvvan gaska dego sáhttá leat dáhpáhuvvan dán čuovvovaš ovdamearkkas:

(8) *Go lávdnjegoađis dahje lávus lea suovva, de báikkeolbmot sáhttet maiddái guovlladit ja **káfejugadettiin** háleštít vuorrasut olbmuiguin. (Min Áigi)*

→ *Go lávdnjegoađis dahje lávus lea suovva, de báikkeolbmot sáhttet maiddái guovlladit ja **káfe jugadettiin** háleštít vuorrasut olbmuiguin. (Min Áigi)*

Hámit mat eai čuovo málle *nominatiiva* + *gerunda* gávdnojedje muhtin veardde, muhto čielgasit stuorámus joavku goallossátnegerunddain lei justa fal nominatiivahápmásaš substantiiva gerunnda ovddabealde. Dákkár hámit gávdnojedje oktiibuot 66, dego tabeallas 2 oidno. Dán vuodul sáhtá jo dulkot, ahte dákkár goallossátnegerunddat duđai gávdnojit.

5. ANALYSA

5.1. Goallossátnegerunddaid morfologiija

Dán oasis lean čohkken materiála goallossátnegerunddaid álfabehtalaš ortnegii. Goallossátnegerunddain oidnojit guovttelágan hámit: largo ja allegro. Nummir sáni maŋis muitala, gallii dat hápmi gávdnui cealkagiin, jus hápmi gávdnui cealkagiin eanet go oktii. Vaikko dán listtus gávdnojitge largo- ja allegrohámit, ferte muitit, ahte dát largo- ja allegrohámit leat systemáhtalaččat. Nappo allegro-hámiid vokálamolsašuddan i > e, u > o ja á > a lea systemáhtalaš.

áššegiedahaladettiin	internáhttaorodettiin
beaivvášluoitádettiin	juolgenjuovadettiin
biebmoráhkadettiin	láhkabarggadettiin 2
boazodoalloságasta[l]adettiin	lávvardatčuvvgodettiin
bušeahhtahábmedettiin	leavgageasedettiin
bušeahttamuddedettiin	luossabivddidettiin
čakčagárddásta[l]adettiin	málbmaozadettiin
diehtujuogedettiin	mánnodatčuvvgodettiin 2
dorskebivddidettiin	miellačájehettiin 2
eahketveiggodettiin 2	muorrafearkkudettiin
ealgabivddidettiin	nammačoakkidettiin
fanassugadettiin	oapmegiedahaladettiin 2
f[a]nasvuojidettiin	rádjašiehtadettiin
filbmabarggadettiin	rádjebijadettiin
filbmabuvttadettiin	sarretčoakkidettiin
filbmaráhkadettiin	skohtervuojidettiin
gidđačorgedettiin	skutervuojidettiin
gidđajoddedettiin 2	skuvlaváccedettiin 3
goddebivddidettiin	skuvlaváccidettiin 7
guollebivddidettiin	sotnabeaičuvvgodettiin 4
gursadoaladettiin	spábbačievččadettiin
heargedámadettiin	stivranammadettiin
heargevuojedettiin	suoidnecámedettiin
Iđitveiggodettiin	tearbmaabarggadettiin

Allegrohámiin sáhtášii namuhit goit ovttá goallossátnegerundda: *sarretčoakkidettiin*. Vaikko mearusoassi nohkáge konsonántii, de mearusoasi maŋimuš bustáva ovddabealde lea vokála. Dán vokála buohta lea dáhpáhuvvan vokáloatnun i > e. Dát ii leat dábálaš ja dat orošii leamen eanet hállangiela hápmi.

Bajábeale listtus mii oaidnit maid, ahte mearussoassi lea álot ovttaidlogus. Dat čuovvu dábálaš goallossániid málle das, ahte goallossáni mearussoassi lea dábálaččat ovttaidlogu nominatiiva- dahje genetiivahámis, baicce genetiivahápmásaš mearussoassi ii goallossátnegerunddas sáhte leat (Čállinrávagirji 15.11.2017).

Mu materiálas lea okta játnan sátni. Goallossátni *sotnabeaivi* lea játnan hápmin *sotnabeai*, go dat geavahuvvo goallossátnegerunda-kombinašuvnnas mearussoassin. Dát seamma hápmi gávdno njealje geardde. Mánjga bárrastávvalsubstantiivvas lea oaniduvvon hápmi ja dat lea oaniduvvon dainna lágiin, ahte guovttestávvalhámi mañimuš stávval lea jávkan. Dán dáhpáhusas *beaivi/beaivvi*-sátni lea otnon hápmái *beai*. Turi (1997) čilge, ahte goallossánis *sotnabeaivi* vuodđooassi *-beaivi* játná hápmin *beai-* go sátni *sotnabeaivi* šaddá mearussoassin eará goallossánis. Oaniduvvon hámit leat mohkkásat, iige leat vejolaš diehtit dárkilit, leago oaniduvvon hápmi nominatiivvas vai genetiivvas (Ijäs 1995: 27). Dát *sotnabeai*-sátni lea maiddái áidna goallossátni gerundahámi ovddabealde. Dán dutkamušas gieđahalan oaniduvvon mearussoasi goit nominatiivahápmi danin, go lea vejolaš, ahte dat lea nominatiivvas ja dát hápmi lea geavahuvvon materiálas mángii.

5.2. Goallossátnegerunddaid semantihka

5.2.1. Goallossátnegerunddaid juogadeapmi

Lean dán oasis juohkán materiála dan mielde, maid goallossátnegerunda-ráhkadus muitala cealkagis mearussoasi vuodul. Lean guodđán eret dakkár cealkagiid, mat leat eahpečielgadat. Omd. čuovvovaš cealkagis lea váttis dadjat, maid dat mearkkaša ja mii dan funkšuvnna lea.

(9) *Gánddat hállagohte beaivválašsággastettiin.* (Non-fiction texts)

Dása lean juohkán cealkagiid dan mielde, muitalago goallossátnegerundda mearussoassi áiggi, báikki dahje gaskaoami, vai leago dat cealkaga patienta dahje temá. Patientta ja temá -gaskasaš juohku lea váttis danin, go temá geavahuvvo muhtimin seamma mearkkašumis go patienta (VISK). Čuovvovaš goallossátnegerunddat almmuhit áiggi

dego *mánnodatčuvvgodettiin*, báikki muitala *skuvlaváccedettiin* ja gaskaoami fas *fanassugadettiin*. Čuovvovaš cealkka lea ovdamearka patienttas:

(10) ***Sarretčoakkidettiin*** unnui áhkku, muhto liikká iešguđetlágán hástalusaid, vehkiid ja juonaid bokte nákke fas máhccat ruoktot sarretspánjain. (Ávvir)

Dá fas ovdamearka cealkagis, mas goallossátnegerunda muitala temá:

(11) ***Tearbmabarggadettiin*** berre muitit eará sámeielaid. (Non-fiction texts)

Materiálas gávdnojedje 14 cealkaga mat muitaledje áiggi, 12 cealkaga mat muitaledje báikki, 5 cealkaga mat muitaledje gaskaoami. Dasa lassin 28 cealkaga sisttisdoalle patientta ja 7 muitaledje temá. Oktiibuot goallossátnegerunddat gávdnojedje 66 cealkagis. Eahpečielga cealkagat ledje 4 ja daid in leat rehkenastán mielde dán 66 cealkagii.

5.2.2. Áiggi goallossátnegerunddat

Áigái čuohcci goallossátnegerunddaid mearusoassi gávdnui cealkagiin 14 geardde. Dán joavkkus ledje vahkubeaivvit geavahuvvon mearusoassin čieža geardde. Fuomášahtti lea dat, ahte vahkubevviid oktavuodas lea vearbaoassin geavahuvvon *čuvvgodettiin*-vearba:

(12) ***Mánnodatčuvvgodettiin*** čuojahe muhtimat musihka nu jitnosit ahte ránnjat eai bállen oadđit. (Min Áigi)

(13) ***GUOVDAGEAIDNU: Mánnodatčuvvgodettiin*** vižže bolesat muhtin viesus olbmá gii lei ihán bihkka. (Min Áigi)

(14) ***RÁISA: Olmmái gii lea 20 jagi mássii vuodjingoartta go lei beare leahttu biillain lánvordatčuvvgodettiin***. (Min Áigi)

(15) *KÁRÁŠJOHKA: Kárášjoga leansmánnebálvvát iske **sotnabeaičuvvgodettiin** ahte vujiigo oktage gárrenoivvis biillain. (Min Áigi)*

(16) *Diet dáhpáhuvai **sotnabeaičuvvgodettiin** ja lei viessoeaiggát gii diedihii. (Min Áigi)*

(17) *GUOVDAGEAIDNU: Muhtimat ledje **sotnabeaičuvvgodettiin** ožžon gussiid geaid eai háliidan dohko. (Min Áigi)*

(18) *Olmái 40-jagiin, čorpmahalai **sotn[a]beaičuvvgodettiin** nuppi olbmái gii lea 20-jagiin, Guovdageainnu hoteallas diibmu 0330. (Min Áigi)*

Dán joavkkus lea fuomášanevra maid dat, ahte *sotnabeaivi*-sánis lea geavahuvvon juohke cealkagis, játnan, oaniduvvon *sotnabeai*-hápmi goallossátnegerundda mearussoassin. *Áigi*-kategorijas gávdnojit maiddá golbma *veiggodettiin*-loahppasaš goallossátnegerundda. Dáid hámiid mearussoassin lea geavahuvvon jándoráigi, eahket dahje idit:

(19) *Govas oainnat Dievaljávrrri davábeale Kárášjoga **eahketveiggodettiin**. (Min Áigi)*

(20) ***Eahketveiggodettiin** govvideaddji láve govvet jávrrri gos oainnat čáppa ivnnii sihke almmis ja čázis. (Min Áigi)*

(21) *Sámi stuorámus čuovgi máilmmenásti, Mari Boine, gii gieskat almmuhii iežas ođđa cd-skearru « Čuovgga Áirras // Sterna Paradisea » muitala konsearttas golgotmánu 18. beaivvi Operaviesus Oslos lávlut iežas skearru favorihtaid: « Skealbma », « **Iditveiggodettiin** » ja « Soria_Moria Palássa ». (Ávvir)*

Áiggi goallossátnegerunddaid mearussoassi sáhtta muitalit maiddá jagiáiggiin, dego gidđa ja čakča. Dáid mearusosiid oktavuodas ii vuhtto dihto vearbaoassi, dego bajábealde geavahuvvon *veiggodit* ja *čuvvgodit* -vearbbat. *Gidđajodettiin*-hápmi lea

goit geavahuvvon guktii, muhto muđui cealkagiin lea oktasaš dušše mearusoassi *gidđa* dahje *čakča*.

Ovdamearkacealkka 22 lea erenomáš danin, go das fuobmá, ahte goallossátnegerunda ii lea dušše vahágis čállojuvvon. *Gidđačorgedettiin*-kombinašuvnna čuovvu sátnebárri *luniid boalddidettiin*. Dánge sátnebára livččii sáhttán čállit goallossátnegerundan *luotneboalddidettiin*. Čálii ii goit leat nu dahkan ja dat orru geažideamen dan, ahte muhtin goallossátnegerunddat leat sajáiduvvan gillii.

(22) *Giehtalagaid šilju **gidđačorgedettiin**, luniid boalddidettiin, leat dieđut dološ dollagátti hálldi, Doabára, birra ja muitalusat manin dolla lea buorre rean̄ga, muhto heajos isit. (Ávvir)*

(23) *Gávce jahkásažžan roasmmahuvai son garrasit **gidđajodedettiin** ja šattai mánggaid jagiid buohcciviesus veallát. (Min Áigi)*

(24) *Govva lea **gidđajodedettiin** Vuorjegáissá vuol 10 jagi áigi. (Min Áigi)*

(25) *Jos báikedoalus leat unnán bargit, de dat čuoheá siidadollui, omd. **čakčagárddásta/ljadettiin** go siidaolbmot mannet eará siiddaide čanadit bohccuid, de fertejit báhcit olbmot ealu guođohit. (Min Áigi)*

5.2.3. Báikki goallossátnegerunddat

Dát kategoriija lea hui ovttalágan. Goallossátnegerunda *skuvlaváccedettiin* ja *skuvlaváccidettiin* lea geavahuvvon logi geardde. Vokálarievdan i > e ii leat dás dehálaš. Guktuid hámiid sáhtta gieđahallat oktan, go dán vokálarievdamis ii leat semánttalaš mearkkašupmi. Dasa lassin *internáhhtaorodettiin* lea geavahuvvon oktii, muhto dat lea hui seammalágan funkšuvnna ja ráhkadusa dáfus go *skuvlaváccedettiin*-hápmi. Dán joavkkus mearusoassi ja vearbaoassi leat seammaláganat *skuvlaváccedettiin*-hámiin ja dan vuodul orru leamen nu, ahte dát hápmi lea hui sajáiduvvan gillii. Dán joavkkus lea maid fuomášanevara dat, ahte dáppe gávdui olles dutkanmateriála áidna goallossátnegerunda, mas lea oamastangeažus: *skuvlaváccedettiin*neaset.

(26) Dát gáibida ahte sámi mánát ja nuorat šaddet doaibmi guovttegielagin dárogielas ja sáme gielas **skuvlaváccedettiineaset**. (Administrative texts)

(27) Unnán ohppiin lea doarvái sáme giella **skuvlaváccedettiin**. (Ávvir)

(28) Boazodoalu nisssonolbmot leat odne guovddázis bajásgeassimin mánáid boazodollui go mánát leat eanaš áigge etniid luhtte **skuvlaváccedettiin**. (Science texts)

(29) Sii servet bargguide nugo gárddástallamiidda, čohkkemiidda ja leat muđui boazodoalu báikedoalus gos sii leat **skuvlaváccedettiin**. (Science texts)

(30) Seammá sivas guoská dat maid oahppogirjjiide máid oallugat dán áigahaš rávisolbmui leat **skuvlaváccidettiin** atnán. (Administrative texts)

(31) Nieiddain heite gaskan **skuvlaváccidettiin** su. 20_%. (Administrative texts)

(32) Eiseválddiin lea fokus joatkkaskuvlla oahpu heaitimii gaskan **skuvlaváccidettiin**. (Administrative texts)

(33) Norgga skuvla ráhkada oba muddui sosiála erohusaid ja geafivuohta čuovvu olbmo **skuvlaváccidettiin**. (Ávvir)

(34) Rievdan dagahiige ahte eatnit šadde vel ain deháleappot mánáide , nugo báikedoalus gos mánát eanaš áigge orrot **skuvlaváccidettiin**. (Science texts)

(35) Nisssonolbmot leat boazodoallobearrašiin sii geat leat mánáiguin eanemus ovtta sihke ovdal skuvlavázzima ja **skuvlaváccidettiin**. (Science texts)

(36) Nugo ovdal daddjon, de lea etniin dehálaš doaibma máhttofierrideami oktavuodas go mánát leat eanaš báikedoalus **skuvlaváccidettiin** ovtta etniideasetguin. (Science texts)

(37) *Sis lei unnán dahje ii makkárga oktavuoha earáiguin earretgo internáhttaorodettiin, vaikko mánggas sis ledje fulkkežagat.* (Non-fiction texts)

5.2.4. Gaskaoami goallossátnegerunddat

Kategoriijas gaskaoapmi eai gávdnon go vihtta goallossátnegerundda. Golmma dáhpáhusas lea geavahuvvon *vuodjit*-vearba. Dán golmmas lea guovtte dáhpáhusas geavahuvvon mearusoassin *skuter* ja *skohter*. Dán guovtte sáni sáhtta giedahallat oktan danin go sátni lea seamma vaikko das leat geavahuvvon guokte sierra čállinhámi. Maiddái *fanassugadetettiin* lea geavahuvvon guovtte cealkagis.

(38) *Dán maŋemus 25 jagis leat 146 olbmo duššan skutervuojidettiin Ruotas.*
(Áššu)

(39) *Dađi bahábut bártidii skohtervuojidettiin ja dat billistii olu su ovddas mannan dálvvi.* (Non-fiction texts)

(40) *Hui unnán olbmot geavahit govddodanboktasiid ja oallugat juhket álkohola f[la]nassugadetettiin.* (Áššu)

(41) *Gaskkohagaid muitalit hearvás fearániid numo dalle go muhtun gitáračuojaheaddji 70-logus ain fuomášii ođđa lávlagiid fanassugadetettiin Vuolle-Geavngás, ja rohttestii ovdaskohtas gitára eará luossabivdiide hirpmusin.* (Ávvir)

Dán kategoriijas gávdnui okta vehá eahpečielga cealkka, muhto das oaidná goit, ahte gaskaoapmin lea *girdi*. Dán mearusoasi bárran lea *bombet*-vearba. Ii leat goit áibbas čielggas, leago mearusoassi *girdi* dán cealkagis nominatiiva- vai genetiivahámis.

(42) *Háلكavári báhčinguovllus lea girdibombedettiin sihkarvuoha vuosttas vuoruhus, muitala báhčinguovlluhálddašeaddji Knut Emil Helgesen.* (Min Áigi)

5.2.5. Temá goallossátnegerunddat

Dego jo ovdalaš namuhin, dán joavkku čohkken ii leat nu čielggas danin, go temá geavahuvvo muhtimin seamma mearkkašumis go patienta. Danin temá sáhtášii leat maid patientta vuollejoavku. *Bargat*-vearba lea dán kategoriijas geavahuvvon kombinašuvdnan njealje geardde. Dát orruge lunddolaš, go jurddaša mo temá doaibmá. Dat dábálaččat muitala, mas lea sáhka cealkagis (VISK).

(43) ***Láhkabarggadettiin*** maid eai soaitte buot áššiid oba fuobmán ge guorahallat, danne sáhttet dáhpáhusat maidda láhka ii leat ráhkkanan. (Ávvir)

(44) Earret olmmošvuoigatvuodaid konvenšuvnnaid, lea ***láhkabarggadettiin*** maid čujuhuvvon ILOkonvenšuvdna nr. 169, mii lea erenoamážit álgoálbmogiid birra ja man Norga lei vuolláičállán juo 1990:s. (Science texts)

(45) Son lea hui erenoamáš lunta, ja John André maid oahpahii munno ***filmbabarggadettiin*** ahte eallima ferte váldit nu mo dat bohtá, ja deháleamos lea guldalit iežas váimmu. (Min Áigi)

(46) ***Tearbmabarggadettiin*** berre muitit eará sámegeiela. (Non-fiction texts)

Seammaláhkai sáhtta jurddašit čuovvovaš kombinašuvnnaid buohta. Temá muitala, mas cealkagis lea sáhka dego dán oktavuodas filmmaid buvttadeamis ja omiid gieđahallamis:

(47) Leat eanaš sámegeiela geavahan ***filmbabuvttadettiin***. (Min Áigi)

(48) Kárášjoga Njuovahat ja Galmihhanrusttega Osolaččaidsearvvi reastaluvvama ***oapmegiedahaladettiin*** 1990-1991 sirdojuvvui Furubakken (Beahcedievá) nammasaš duktasadji Kárášjogas vearrivuodalaččat Kárášjoga Buvttadansearvvi Osolaččaidsearvvis, ja vuvdojuvvui Kárášjoga_gildii. (Ávvir)

*(49) Oapmestivra lei Deanu ja Várjjat juohkorievtti (skifterett) rean̄ga, ja dát diggi ferte dál man̄jit áiggis vástidit vearrivuod̄aid mat leat dáhpáhuvvan reastaluvvama **oapmegied̄ahaladettiin**. (Ávvir)*

5.2.6. Patientta goallossátnegerunddat

Patientta-kategoriija lea goallossátnegerunddaid ektui hui mánggabealat. Dán joavkkus gávdnojedje maid buot eanemus goallossátnegerunddat, 28 kombinašuvnna. Dát joavku lea erenomáš danin, go dat orru leamen mu dutkanmateriála goallossátnegerunddain produktiivvamus. Dán joavkku goallossátnegerunda-ráhkadusain ii vuhtto čielga systema, man vuod̄ul dat livčče ráhkaduvvon. Orru, ahte dán joavkkus kombinašuvnnat leat ráhkaduvvon dan mielde, mo čálli lea háliidan čilget ášši. Dás čájehan ovdamearkkaid dán viiddes joavkkus. In leat guod̄đán dása oidnosii buot cealkagiid danin, go dat ledje nu ollu ja dát ovdamearkkat reahkkájit dán joavkku govvemii bures.

*(50) **Hearged̄amadettiin** galge maid vázzit sámebiktasiiguin, vai fuomášit ahte daiguin lea geahpas vázzit ja seammás bivvalis meahccesuojit. (Non-fiction texts)*

*(51) **Gursadoaladettiin** son lea ollusiid oahpistan sámi duod̄jái, ja gurssat ledje sihke giehtarátnogod̄đin, beaskagoarrun, nuvttot-, gistá- ja gálssotgoarrun. (Min Áigi)*

*(52) **Vaikko boazodoalldoibmii gullet sihke siida- ja báikedoallobarggut, de boazodoalloságasta[l]jadettiin** báhcet dávjá barggut mat gullet báikedollui. (Min Áigi)*

*(53) **Sarretčoakkidettiin** unnui áhkku, muhto liikká iešguđetlágán hástalusaid, vehkiid ja juonaid bokte nákce fas máhccat ruoktot sarretspán̄njain. (Ávvir)*

(54) Minerála- ja **málbmaozadettiin** sáhttet baicce cuožžilit váttisvuodat eará ealáhusdoaimmaheddjiide, nugo mat boazoealáhussii. (Law texts)

(55) **Stivranammadettiin** lea maiddá deatalaš deattuhit fágalaš gelbbolašvuoda ja profeshunalitehta, ii ge politihkalaš ovdasteami. (Administrative texts)

(56) Lea mihá duodaleappot jus gárrenolmmoš bulleha viesu go lea nohkkan **biebmoráhkadettiin**, go jus hovkkiiduvvon olmmoš bulleha viesu go lea vajálduhtán ommána nala. (Min Áigi)

(57) **Nammačoakkidettiin** sáhttetge sii huikit ja baldalit ekstremisttaiguin ja massojuvvon vuoigatvuodaiguin. (Min Áigi)

(58) Mii leat geavahan ollu dárogiela **diehtujuogedettiin**, muhto leat álgán dan dahkat maiddá sámegillii. (Min Áigi)

(59) Mii dárbbasit dan luohttevašvuoda ahte ráđdealmmái sáhttá **áššegiedahaladettiin** viežžat ovdagottis ráđi ja gullat mo son ain áigu bargat áššiin, son muitala. (Min Áigi)

Dutkanmateriála vuodul sáhttá dadjat, ahte muhtinlágan systema gávdnui goit dänge joavkkus. Bivdit-vearbaoassi lea geavahuvvon kombinašuvnnain viđa gearde. Dán vearbba mearusoassin fas lea geavahuvvon objekta, dat man leat bivdimin, nappo *guolli, goddi, luossa, dorski* ja *ealga*. Dákkár kombinašuvnnat orrotge dán produktiiva *patienta*-joavkkus buot eanemus sajáiduvvan hámit.

(60) Siseatnan Rissebákteviesut orrot leame čakčaorrunvistit **guollebivddidettiin** ja goddebivddidettiin. (Ávvir)

(61) Siseatnan Rissebákteviesut orrot leame čakčaorrunvistit *guollebivddidettiin* ja **goddebivddidettiin**. (Ávvir)

(62) Čohkkadettiin dollagáttis, gievkkanbeavdeguoras, johkagáttis dahje barggadettiin lájuiguin, **luossabivddidettiin** ja murjedettiin. (Ávvir)

(63) *Guolásteaddji Trygve Larsen lea ollu reabbáid gieđahallan **dorskebivddidettiin**, muhto dál galggašii son ieš bivdigoahtit reabbáid. (Min Áigi)*

(64) ***Ealgabivddidettiin** manná unohas galmmas gorudis; diekkár navdimiid lean ovdal gullan... (Min Áigi)*

Okta hui miellagiddevaš cealkka gávdnui dán joavkkus. Dat čájeha, ahte goallossátnegerunda-ráhkadusain oassi lea sajáiduvvan gillii, seamma láhkai go *gidđačorgedettiin* ovdamearka *áigi*-kategoriijas. Dán cealkagis gávdnojit maiddái sátnebárat, maid livččii sáhttán čállit goallossátnegerundan, dego *nuohtigeasedettiin* ja *sálbmalávllodettiin*. Čállit lea lihkká didolaččat válljen geavahit goallossátnegerunddaid, mat orrot lunddolaččat, iige leat geavahan goallossátnegerunda-ráhkadusa systemahtalaččat cealkagis.

(65) *Mun ohppen **suoidnecámedettiin**, duddjodettiin, sálmmaid lávllodettiin, nuohti geasedettiin ja **heargevuojedettiin**. (Non-fiction texts)*

Okta ovdamearka *patienta*-joavkkus orru mohkkái. Dan mearusoassi *beaivváš* ii gal njuolga mital áiggi birra, muhto kombinašuvdna *beaivvášluoitádettiin* gal mitala jándoráiggi, mii dás lea diedusge eahket, go beaivváš luoitá. Dat gullá goit *patienta*-jovkui danin, go lean juohkán joavkkuid mearusoasi mearkkašumi mielde.

(66) *Vánddardeaččat go čuoigga dahje skohterin, gávdno go de mihkkege mii leat buoret go **beaivvášluoitádettiin** gáfestallat goikebierrguin? (Ávvir)*

5.2.7. Goallossátnegerunddaid funkšuvnna

Goallossátnegerunda doaibmá ovdamearkkaid vuodul hui seamma láhkai go dábálašge gerunda. Dainna sáhtá mitalit guokte oktanaga dáhpáhuvvi ášši, dego mii dain čuovvovaš ovdamearkkain oaidnit. Vuosttas ovdamearkkas muhtin bártidii seammás go

vujii skohteriin. Nuppi ovdamearkkas fas guolásteaddji lea giedahallan reappáid seammás go lea bivdán dorski.

(67) *Dađi bahábut bártidii **skohtervuojidettiin** ja dat billistii olu su ovddas mannan dálvvi.* (Non-fiction texts)

(68) *Guolásteaddji Trygve Larsen lea ollu reabbáid giedahallan **dorskebivddidettiin**, muhto dál galggašii son ieš bivdigoahit reabbáid.* (Min Áigi)

Ylikoski (2002) lea dutkan vearbasubstantiivvaid ja son namuha dutkamušastis, ahte vearbasubstantiiva lea hárvanaš hápmi. Son čilge, ahte vearbasubstantiiva sáhtta doaibmat áiggi adverbialán, dego omd. su ovdamearkkas 98: *Iđitčuvvgodeames sáddos lea honnega ivdni.* Dát hápmi muittuha goallossátnegerundda ja mu materiálas gávdnui kombinašuvdna, mii lea hui láhka dán vearbasubstantiivva:

(69) ***Mánnodatčuvvgodettiin** čuojahe muhtimat musihka nu jitnosit ahte ránnjat eai bálle oadđit.* (Min Áigi)

Dákkár -čuvvgodettiin máddagat leat geavahuvvon mu materiálas čieža geardde ja daidda lea laktojuvvon mearusoassin vahkubeaivi. Dán materiála vuodul sáhtáši dadjat, ahte vearbasubstantiiva ja goallossátnegerunda leat funkšuvnna dáfus oalle seammaláganat.

5.3. Konklusuvnnat

Goallossátnegerunda-ráhkadus orru dáid ovdamearkkaid vuodul miellagiddevaš. Dat muitala vearbaosiin muhtin doaimma, masa láktasa vel ovddabeale mearusoassi. Dasa lassu mearusoassi buktá fas lasi dieđu dáhpáhussii. Dát mearusoassi orruge áidna erohus dábálaš gerundda ektui. Dainna sáhtta muitalit áiggi, goas dáhpáhus lea dáhpáhuvan:

(70) ***Mánnodatčuvvgodettiin** čuojahe muhtimat musihka nu jitnosit ahte ránnjat eai bálle oadđit.* (Min Áigi)

Dainna sáhtta maid mitalit báikki, gos dáhpáhus dáhpáhuvai:

(71) *Unnán ohppiin lea doarvái sámegealla **skuvlaváccedettiin**.* (Ávvir)

Dasa lassin gaskaomiin sáhtta mitalit, mainna dahje mo dáhpáhus lea dáhpáhuvván:

(72) *Dán maŋemus 25 jagis leat 146 olbmo duššan **skutervuojidettiin** Ruotas.*
(Áššu)

Patienta dahje temá fas buktet lassedieđu das, masa dáhpáhus čuohcá dahje mas lea sáhka:

(73) ***Gursadoaladettiin** son lea ollusiid oahpistan sámi duodjái, ja gurssat ledje sihke giehtarátnogodđin, beaskagoarrun, nuvttot-, gistá- ja gálssotgoarrun.*
(Min Áigi)

Goallossátnegerunddain orrot leamen guokte beali. Oassi ráhkadusain lea sajáiduvvan gillii ja dát ráhkadusat leatge geavahuvvon ovdamearkacealkagiin mángii dahje hui diđolaččat. Dákkár hámiid lean čohkken dása vulobeallái. Sárggis (-) vearbaoasi ovddabealde mearkkaša dan, ahte dát vearba lea mu materiála kombinašuvnnain hui dábálaš, muhto dan ovddabealde leat geavahuvvon iešguđetláganat mearusoasit.

Mánodatčuvvgodettiin, sotnabeaičuvvgodettiin, eahketveiggodettiin, giđđačorgedettiin, giđdajoddedettiin, skuvlaváccedettiin, suoidnecámedettiin, - bivddidettiin, -barggadettiin ja -vuojidettiin.

Áigi-kategoriijas ledje eanemus sajáiduvvan hámit, dan ektui ahte dan kategoriijas leat dušše 14 ovdamearkka. Dasa lassin namuhanveara lea *skuvlaváccedettiin*, mii lei *báiki*-kategoriijas geavahuvvon logi geardde, buot eanemus olles materiálas. Dán joavkkus lei maid geavahuvvon olles materiála áidna oamastangeažus kombinašuvnnas *skuvlaváccedettiin*neaset.

Patienta ja temá -joavku fas lea hui produktiiva. Sániid goallosteammi lea hui produktiiva vuohki ráhkadit ođđa sániid ja dat doaibmá seamma láhkai maiddái goallossátnegerunddaid buohta. Dáin joavkkuin lei čielgasit eanemus variašuvdna ja dain ledje maid eanemus goallossátnegerunddat. Nappo dán guovtte joavkku sáhtášii geavahusa dáfus giedahallat oktan joavkun. Dán joavkkus čáli sáhtá ráhkadit vaikko guđelágan goallossátnegerunddaid dan mielde, maid lea dárbu mitalit lohkkái. Dán joavkkus leat lihkká muhtin sajáiduvvan vearbbat kombinašuvnnain, mat leat - *bivddidettiin, -barggadettiin ja -vuojidettiin*.

Goallossátnegerunda doaibmá hui seamma láhkai go dábálašge gerunda. Dainna sáhtá mitalit guokte oktanaga dáhpáhuvvi ášši, dego mii dán čuovvovaš ovdamearkkas 74 oaidnit. Dán ovdamearkkas muhtin bártidii seammás go vujii skohteriin. Dasa lassin goallossátnegerunda orru sulastahttimin maid vearbasubstantiivva, dego *iđitčuvvgodeames* ovdamearkkas fuomášeimmet.

(74) *Dađi bahábut bártidii scohtervuojidettiin ja dat billistii olu su ovddas mannan dálvvi.* (Non-fiction texts)

Ovddabealde bođii jo ovdan dat, ahte ovdamearkkain stuorra oassi lea aviissain ja ahte dása sáhtii lean sivvan dat, ahte measta bealli olles teakstakorpusa sátnemearis leat aviissain. Nubbi sivva sáhtá leat maiddá dat, ahte dákkár hámit leat hui anolaččat ođasgielas. Mediagiella orru ovddasteamen bures dálá sáme giela geavaheami ja danin materiála vuodul sáhtášii lohkat, ahte goallossátnegerunddat gullet maiddái dálá áigge giellageavaheapmái. Goallossátnegerunddaid erohus dábálaš goallossániide lea dat, ahte nearusoassi lea álot nominatiivahámis ja dábálaččat vel ovttaidlogus.

6. ČOAHKKÁIGEASSU

Dán kandidáhtabarggus lean dutkan goallossátnegerunddaid. Materiálan lean dutkamušas geavahan UiT Norgga árkálaš universitehta teakstakorpusa. Lean álggos giedahallan sierra gerundda ja goallossániid, mat de ovttas buvttadit goallossátnegerunddaid. Manan čađa materiála háhkama málle ja dan, mo lean ráddjen dutkanmateriála. Analysa oasis fas lean vuos hui oanehaččat mannan čađa goallossátnegerunddaid morfologiija. Dan maŋŋá lean dárkileappot dutkan goallossátnegerunddaid semantihka, ja juohkán materiála viđa jovkui: áigi, báiki, gaskaoapmi, temá ja patienta.

Teoriija oasis fuomášin, ahte gerunddaid meroštallamiin iešgudege girjjis ledje smávva earut ja ruossalasvuodát. Materiálas fas bohtá ovdan, ahte oassi goallossátnegerundahámiin leat sajáiduvvan gillii. Dás buoremus ovdamearka lea *skuvlaváccedettiin*. Dákkár sajáiduvvan hámit gávdnojedje eanemus áigi-, báiki- ja gaskaoapmi -kategorijain. Temá- ja patienta -kategorijain fas čielggai, ahte dán guovtte joavkku sáhtášii giedahallat oktan ja ahte dát joavku lea buot produktiivvamus. Dán joavkkus ledje unnimusat sajáiduvvan hámit. Goallossátnegerundda funkšuvnna dáfus čielggai, ahte dat doaibmá seamma láhkai go dábálašge gerunda. Erohussan lea dušše dat, ahte goallossátnegerunda-ráhkadusa mearusoassi buktá lassedieđuid dáhpáhusa ektui. Fuomášánveara lea maiddái dat, ahte vearbasubstantiiva orru sulastahttimin goallossátnegerunda-ráhkadusa.

Dán fáttá sáhtášii dutkat vel ollu eambboge ja máŋgga sierra geahččanguovllus. Livččii maid miellagiddevaš dutkat lassin, gos sámeielais goallossátnegerunddat geavahuvvojit. Omd. geavahuvvojitgo dat buot suopmaniin vai eanáš Norgga bealde. Ja geavahuvvojitgo dat eará sámeielain. Dán fáttá sáhtá dieđusge álkit viiddidit earáge materiálaide, dego omd. girjjálašvuhtii mii ii gávdno teakstakorpusis. Dat gáibida de eanet manuála barggu materiála háhkamis. Muittuhan vel lohppii, man dehálaččat sámeiegela oahppobarggut leat. Min servodagas leat ollu dutkkakehtes fáttát ja jo kandidáhtadutkamušain sáhtá buktit ollu odđa dieđuid diehtun sámeservodahkii.

GÁLDOLISTU

Dutkanmateriála

SIKOR = UiT Norgga árktaš universitehta ja Norgga Sámedikki sámi teaksta-
čoačkádat. <<http://gtweb.uit.no/korp/>> (veršuvdna 08.12.2016).

Girjjálašvuohta

Ijäs, Johanna 1995: *Sirpmá luossagilvvin goargjun- ja suhkangilvvuide Buolbmagis, Goallossániid ja sátnelihtuid partiála, lokála ja temporála gaskavuodát*. Tromssa universitehta

Ijäs, Johanna 2014: *Bohccobiergu ja niesteboazuskinke - giellaoččodeaddji máná goallossubstantiivvat*. Sámi allaskuvla. Sámi dieđalaš áigečála 2/2014

Nielsen, Konrad 1979 (1926–1929): *Lærebok i lappisk (samisk). I. Grammatikk. Lydlære, formlære, orddannelselære og syntaks samt tillegg*. Oslo: Universitetsforlaget.

Nickel, Klaus Peter 1990: *Samisk grammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.

Nickel, Klaus Peter & Sammallahti, Pekka 2011: *Nordsamisk grammatikk*. Karasjok: Davvi Girji.

Sammallahti, Pekka 2007: *Gielladutkama terminologiija*. Kárášjohka: Davvi Girji.

Svonni, Mikael 2015: *Davvisámegiella-sánit ja cealkagat: láidehus sámi lingvistihkkii*. Giron: Ravda Lagadus.

Pope, Kirsten, & Máret Sára 2004: *Eatnigiella. Giellaoahpu váldogirji*. Kárášjohka: Davvi Girji.

Turi, Else R. 1997: *Davvisámegiela morfologija*. Kompendiija. Tromssa Universitehta: UNIKOM.

Neahttagáldut

Čállinrávagirji: <<http://sh.pedit.no/web/NettskoleRessurs.axd?id=d451b20e-fb85-4cc7-b68b-b581b230fba6>> (15.11.2017)

Korp version 5.0 = Lars Borin, Markus Forsberg & Johan Roxendal. 2012. Korp - the corpus infrastructure of Språkbanken (13.11.2017).

VISK: Hakulinen, Auli & Vilkuna, Maria & Korhonen, Riitta & Koivisto, Vesa & Heinonen, Tarja Riitta & Alho, Irja 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Maiddái <<http://scripta.kotus.fi/visk>> (13.11.2017).

Ylikoski, Jussi 2002: *Zu den adverbialen Nominalkonstruktionen im Nordlappischen - Finnisch-Ugrische Forschungen*. <<http://cc oulu.fi/%7Ejylikosk/filer/zudenadv1.pdf>> (15.11.2017).

ČUOVUS

- **Mánnodatčuvvgodettiin** čuojahe muhtimat musihka nu jitnosit ahte ránnjat eai bállen oadđit. (Min Áigi)
- **GUOVDAGEAIDNU: Mánnodatčuvvgodettiin** vižže bolesat muhtin viesus olbmá gii lei ihán bihkka. (Min Áigi)
- **RÁISA:** Olmmái gii lea 20 jagi mássii vuodjingoartta go lei beare leahttu biillain **lávvardatčuvvgodettiin**. (Min Áigi)
- **KÁRÁŠJOHKA:** Kárášjoga leansmánnebálvvát iske **sotnabeaičuvvgodettiin** ahte vujiigo oktage gárrenoaivvus biillain. (Min Áigi)
- Diet dáhpáhuvai **sotnabeaičuvvgodettiin** ja lei viessoeaiggát gii dieđihii. (Min Áigi)
- **GUOVDAGEAIDNU:** Muhtimat ledje **sotnabeaičuvvgodettiin** ožžon gussiid geaid eai háliidan dohko. (Min Áigi)
- Olmmái 40-jagiin, čorpmahalai **sotn[a]beaičuvvgodettiin** nuppi olbmái gii lea 20-jagiin, Guovdageainnu hoteallas diibmu 0330. (Min Áigi)
- Govas oainnat Dievaljávrrri davábeale Kárášjoga **eahketveiggodettiin**. (Min Áigi)
- **Eahketveiggodettiin** govvideaddji láve govvet jávrrri gos oainnat čappa ivnnii sihke almmis ja čázis. (Min Áigi)
- Sámi stuorámus čuovgi máilmmenásti, Mari Boine, gii gieskat almmuhii iežas odđa cd-skearru « Čuovgga Áirras // Sterna Paradisea » muitala konsearttas golggotmánu 18. beaivvi Operaviesus Oslos lávlut iežas skearru favorihtaid: « Skealbma » , « **Iditveiggodettiin** » ja « Soria_Moria Palássa ». (Ávvir)
- Vánddardeaččat go čuoigga dahje skohterin, gávdno go de mihkkege mii leat buoret go **beaivvášluoitádettiin** gáfestallat goikebierrguin? (Ávvir)
- Giehtalagaid šilju **gidđačorgedettiin**, luniid boalddidettiin, leat dieđut dološ dollagátti hálddi, Doabára, birra ja muitalusat manin dolla lea buorre reanga, muhto heajos isit. (Ávvir)
- Gávce jahkásažžan roasmmahuvai son garrasit **gidđajodedettiin** ja šattai mánggaid jagiid buohcciviesus veallát. (Min Áigi)
- Govva lea **gidđajodedettiin** Vuorjegáissá vuol 10 jagi áigi. (Min Áigi)
- Jos báikedoalus leat unnán bargit, de dat čuohcá siidadollui, omd. **čakčagárddásta[l]adettiin** go siidaolbmot mannet eará siidaide čanadit bohccuid, de fertejit báhcit olbmot ealu guođohit. (Min Áigi)
- Unnán ohppiin lea doarvái sámegeiella **skuvlaváccedettiin**. (Ávvir)
- Boazodoalu nissonolbmot leat odne guovddázis bajásgeassimin mánáid boazodollui go mánát leat eanaš áigge etniid luhtte **skuvlaváccedettiin**. (Science texts)
- Sii servet bargguide nugo gárdástallamiidda, čohkkemiidda ja leat muđui boazodoalu báikedoalus gos sii leat **skuvlaváccedettiin**. (Science texts)

- Seammá sivas guoská dat maid oahppogirjjiide máid oallugat dán áigahaš rávisolbmui leat **skuvlaváccidettiin** atnán. (Administrative texts)
- Nieiddain heite gaskan **skuvlaváccidettiin** su. 20_%. (Administrative texts)
- Eiseválddiin lea fokus joatkkaskuvlla oahpu heitimii gaskan **skuvlaváccidettiin**. (Administrative texts)
- Norgga skuvla ráhkada oba muddui sosiála erohusaid ja geafivuohta čuovvu olbmo **skuvlaváccidettiin**. (Ávvir)
- Rievdan dagahiige ahte eatnit šadde vel ain deháleappot mánáide , nugo báikedoalus gos mánát eanaš áigge orrot **skuvlaváccidettiin**. (Science texts)
- Nissonolbmot leat boazodoallobearrašiin sii geat leat mánáiguin eanemus ovttas sihke ovdal skuvlavázzima ja **skuvlaváccidettiin**. (Science texts)
- Nugo ovdal daddjon, de lea etniin dehálaš doaibma máhttofievrrideami oktavuodas go mánát leat eanaš báikedoalus **skuvlaváccidettiin** ovttas etniideasetguin. (Science texts)
- Dát gáibida ahte sámi mánát ja nuorat šadde doaibmi guovttegielagin dárogielas ja sámegielas **skuvlaváccidettiin**aset. (Administrative texts)
- Sis lei unnán dahje ii makkárge oktavuoha earáiguin earretgo **internáhtaorodettiin**, vaikko mánggas sis ledje fulkkežagat. (Non-fiction texts)
- **Láhkabargadettiin** maid eai soaitte buot áššiid oba fuobmán ge guorahallat, danne sáhttet dáhpáhusat maidda láhka ii leat ráhkkanan. (Ávvir)
- Earret olmmošvuoigatvuođaid konvenšuvnnaid, lea **láhkabargadettiin** maid čujuhuvvon ILOkonvenšuvdna nr. 169, mii lea erenoamážit álgoálbmogiid birra ja man Norga lei vuolláičállán juo 1990:s. (Science texts)
- Leat eanaš sámegeiela geavahan **filmbabuvttadettiin**. (Min Áigi)
- Son lea hui erenoamáš luntta , ja John André maid oahpahii munno **filmbabargadettiin** ahte eallima ferte váldit nu mo dat boahtá, ja deháleamos lea guldalit iežas váimmu. (Min Áigi)
- **Heargedámadettiin** galge maid vázzit sámebiktasiiguin, vai fuomášit ahte daiguin lea geahpas vázzit ja seammás bivvalis meahccesuojit. (Non-fiction texts)
- Buohkanassii jagis 2004 juolluduvvui Sámediggái 226_119_000 ru (earret Sámeálbmotfoandda), muhto **bušeahttamuddedettiin** miessemánus 2003 dohkkehuvvui loahpalaš bušeahtta 225_639_000 ruvdnosaš buohkanasrámmain (earret Sámeálbmotfoandda). (Administrative texts)
- **Gursadoaladettiin** son lea ollusiid oahpistan sámi duodjái, ja gurssat ledje sihke giehtarátногоđđin, beaskagoarrun, nuvttot-, gistá- ja gálssotgoarrun. (Min Áigi)
- Vaikko boazodoallobarggii gullet sihke siida- ja báikedoallobarggut, de **boazodoalloságasta[l]adettiin** báhcet dávjá barggut mat gullet báikedollui. (Min Áigi)

- **Sarretčoakkidettiin** unnui áhkku, muhto liikká iešgudetlágán hástalusaid, vehkiid ja juonaid bokte nákke fas máhccat ruoktot sarretspánnjain. (Ávvir)
- Minerála- ja **málbmaozadettiin** sáhttet baicce cuožžilit váttisvuodat eará ealáhusdoaimmaheddjiide, nugo mat boazoealáhussii. (Law texts)
- Mun ohppen suoidnecámedettiin, duddjodettiin, sálmmaid lávllodettiin , nuohti geasedettiin ja **heargevuojedettiin**. (Non-fiction texts)
- Sámediggi ferte leat dihtomielalaš das man muddui dat váldá badjelassas guovddáseiseváldiid definerejuvvon doaimmaid maidda ieš ii leat váikkuhan dahje main ieš ii leat beassan leat fárus **bušeahttahábmedettiin** ja rámmaid mearridettiin. (Administrative texts)
- **Stivranammadettiin** lea maiddá deatalaš deattuhit fágalaš gelbbolašvuoda ja profeshunalitehta, ii ge politihkalaš ovddasteami. (Administrative texts)
- **Leavgageasedettiin** lávlo Sámi_soga_lávlaga sii geat ledje boahtán leavgageassimii. (Min Áigi)
- Seammaládje go 1751 vel viidát **rádjebijadettiin**, fertejedje maid Máttá-Várjjaga sápmelaččat válljet stáhtaborgárvuoda. (Administrative texts)
- Lea mihá duođaleappot jus gárrenolmmoš bulleha viesu go lea nohkkan **biebmoráhkadettiin**, go jus hovkkiiduvvon olmmoš bulleha viesu go lea vajálduhtán ommána nala. (Min Áigi)
- **Nammačoakkidettiin** sáhttetge sii huikit ja baldalit ekstremisttaiguin ja massojuvvon vuoigatvuodaiguin. (Min Áigi)
- Sullii seammaláhkai čujuhedje dánskka-dáža eiseválddit **rádjašiehtadettiin** 1613 Knærød-soahpamuššige, 3 art., ja man manjil Ruotta luobahii Danmárkku gonagassii "buot vuoigatvuoda Mearrasámiide , Áhpegátti ja Dominum Maris". (Law texts)
- Mii leat geavahan ollu dárogiela **diehtujuogedettiin**, muhto leat álgán dan dahkat maiddá sámegillii. (Min Áigi)
- Mii dárbbáhit dan luohttevašvuoda ahte rádđealmmái sáhtta **áššegiedahaladettiin** viežžat ovdagottis ráđi ja gullat mo son ain áigu bargat áššiin, son muitala. (Min Áigi)
- Siseatnan Rissebákteviesut orrot leame čakčaorrunvisttit **guollebivddidettiin** ja goddebivddidettiin. (Ávvir)
- Siseatnan Rissebákteviesut orrot leame čakčaorrunvisttit guollebivddidettiin ja **goddebivddidettiin**. (Ávvir)
- Čohkkadettiin dollagáttis, gievkkanbeavdeguoras, johkagáttis dahje barggadettiin lájuiguin, **luossabivddidettiin** ja murjedettiin. (Ávvir)
- Guolásteaddji Trygve Larsen lea ollu reabbáid gieđahallan **dorskebivddidettiin**, muhto dál galggašii son ieš bivdigoahtit reabbáid. (Min Áigi)
- **Ealgabivddidettiin** manná unohas galmmas gorudis; diekkár navdimiid lean ovdal gullan... (Min Áigi)

- SEAVDNJADASAS: Anne-Margrethe Teigmo Guttorm čuoččuha Sámedikki čiehkkan oahppováillagiid seavdnjadassii **miellačájehettiin**. (Min Áigi)
- Liikká ii dieđe Per Edvard Klemetsen galle olgočuovgga ledje buollemiin oahppováillagiid **miellačájehettiin**. (Min Áigi)
- Mari **spábbačievččadettiin** ja čiehkástaladettiin lea mángii beassan lahkalašgaid Madsain, geasa son lea liikostan. (Min Áigi)
- **Tearbmabargadettiin** berre muitit eará sámegeielaid. (Non-fiction texts)
- Kárášjoga Njuovahat ja Galmmihanrusttega Osolaččaidsearvvi reastaluvvama **oapmegieđahaladettiin** 1990-1991 sirdojuvvui Furubakken (Beahcedievá) nammasaš duktasadji Kárášjogas vearrivuodalaččat Kárášjoga Buvttadansearvvi Osolaččaidsearvvis, ja vuvdojuvvui Kárášjoga_gildii. (Ávvir)
- Oapmestivra lei Deanu ja Várjjat juohkorievtti (skifterett) reanga, ja dát diggi ferte dál mañit áiggis vástidit vearrivuodaid mat leat dáhpáhuvvun reastaluvvama **oapmegieđahaladettiin**. (Ávvir)
- Mun muittán dego livččii ikte go viellja **muorrafearkkudettiin** fasttit čuolastii juolggi ja unna suorpmaza. (Min Áigi)
- Mun ohppen **suoidnecámedettiin**, duddjodettiin , sálmmaid lávllodettiin, nuohti geasedettiin ja heargevuojedettiin. (Non-fiction texts)
- **Juolgenjuovadettiin**, galle gottura njuovvan. (Non-fiction texts)
- Dán mañemus 25 jagis leat 146 olbmo duššan **skutervuojidettiin** Ruotas. (Áššu)
- Dađi bahábut bártidii **skohtervuojidettiin** ja dat billistii olu su ovddas mannan dálvvi. (Non-fiction texts)
- Gaskkohagaid muitalit hearvás fearániid numo dalle go muhtun gitáračuoaheaddji 70-logus ain fuomášii odđa lávlagiid **fanassugadettiin** Vuolle-Geavgnás, ja rohhtestii ovdaskohtas gitára eará luossabivdiide hirpmusin. (Ávvir)
- Hui unnán olbmot geavahit govddodanboktasiid ja oallugat juhket álkohola **fla]nasvuojedettiin**. (Áššu)
- Hálkavári báhčinguovllus lea **girdibombedettiin** sihkarvuohta vuosstas vuoruhus, muitala báhčinguovlluhálddašeaddji Knut Emil Helgesen. (Min Áigi)

Analysas eret guđđojuvvon cealkagat:

- Gánddat hállagohte **beaivválašgastettiin**. (Non-fiction texts)
- Lassin leat mánggas geat imaštallet go našuvnnalaš parlamentáralaš orgána nu go Sámediggi, lea juo (**fápmovuodđudettiin!**) (Min Áigi)
- Sámástit **beanavuojedettiin**. (Ávvir)

- *Dušan skutervuojidettiin (Áššu)*
- *Nils Gaup filbmaráhkadettiin. (Min Áigi)*